

Мигель Де Сервантес Сааведра

ДОН КИХОТ

Включено в 45-ю программу «Культурное наследие России»

ИСТОЛКОВИТЕЛИ:

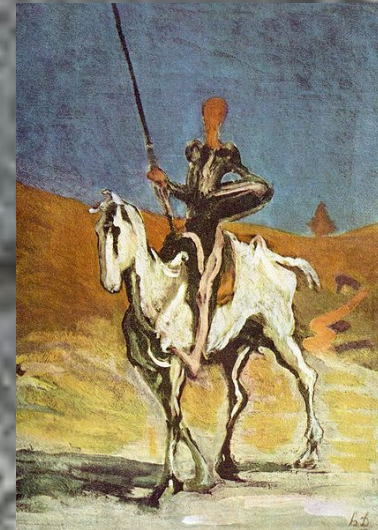
Григорий Папунов - народный артист СССР

Александр Князев - народный артист СССР

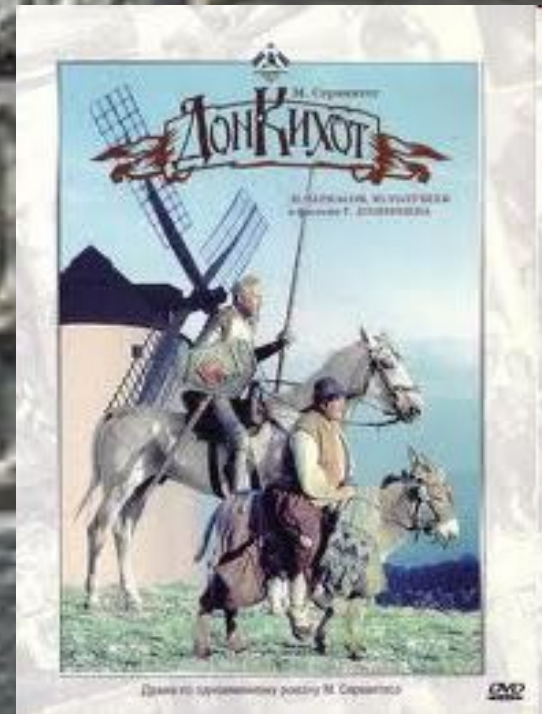
cd.com

MP3

«Хитромудрий ідальго Дон Кіхот з Ламанчі» (*El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha*) – роман іспанського письменника Мігеля де Сервантеса Сааведра.

1 "A world of disorderly notions, plucked out of his books, crowded into his imagination."—p. 5

МІГЕЛЬ ДЕ СЕРВАНТЕС СААВЕДРА (1547-1616)

*У полі, між козацькими могилами, лиш Дон Кіхот
шукає вітряка.*

Серед безлічі почесних відзнак у художній літературі вирізняється премія Сервантеса, яку ще називають – Нобелівською премією іспаномовних країн. Її вручають в невеличкому містечку Алькала де Енарес біля Мадрида, де народився безсмертний Сервантес, а її лауреат розпочинає традиційне дводенне безперервне читання геніального роману великого іспанця. У читанні беруть участь різні люди: від короля Іспанії до її пересічних громадян, від видатних діячів культури та науки до звичайнісіньких школярів. Так Іспанія вшановує свого сина, про якого за життя, як це, на жаль, буває, не дуже турбувалася...

Мігель Сервантес де Сааведра народився в родині зубожілого дрібного поміщика — ідальго. Кажуть, злидні звили своє гніздо ще в колісці майбутнього письменника. У пошуках заробітку його сім'я об'їздила пів-Іспанії, зазнавши багато лиха. Однак освіту Мігель отримав досить-таки пристойну. Далі треба було думати про майбутнє, про те, як і за що жити. Чи то випадок, чи гра долі привели Сервантеса на службу до папського посла в Іспанії, з почтом якого він в 1569 р. виїхав до Італії. Як іспанець опинився на службі італійського кардинала, достеменно невідомо. Згодом дослідниками був знайдений тогочасний наказ, де йшлося про необхідність арешту якогось Мігеля де Сервантеса за вбивство дворянина на дуелі. Крім того, належало відсікти йому праву руку і вислати на десять років з королівства. Але чи йшлося саме про майбутнього автора «Хитромудрого ідальго Дон Кіхота з Ламанні», сперечаються до цього часу.

В Італії Сервантес провів п'ять років: спочатку на службі в кардинала Аквавіві, а потім в іспанській армії. Важко перебільшити вплив на духовний і культурний розвиток молодого іспанця цього визнаного центру гуманістичної європейської думки й нового мистецтва.

Здавалося, навіть італійське повітря спонукало кожного, хто потрапляв туди, займатися творчістю. Сервантес не став винятком, але не забував і про свою службу, про те, що він — іспанський солдат.

На 7 жовтня 1571 р. планувався морський бій між турецькою ескадрою і флотом Священної ліги (Іспанія, кораблі Папи Римського, Венеція) біля Лепато. Напередодні битви Сервантес захворів на лихоманку, але наполіг на своїй участі в бою. Він воював відважно й безстрашно, як і його герой Дон Кіхот. Сервантес отримав три вогнепальні рани, одна з яких призвела до паралічу лівої руки. Проте він продовжував нести службу і заробляти на шматок хліба. Повернення в Іспанію в 1575 р. мало стати тріумфом солдата й покласти край злигодням родини Сервантеса, адже він повертався з рекомендаційними листами від найшановніших людей на ім'я іспанського короля. Однак ці листи до короля не потрапили, бо галеру, на якій плив Сервантес, захопили корсари і всіх полонених продали в алжирське рабство. У полоні Мігелю було тяжко не від того, що його тримали в кайданах на шиї і ногах, а від того, що разом із ним у полон потрапив і молодший брат.

Намісник турецького султана в Алжирі, який купив Сервантеса в розбійників, ознайомившись з листами на ім'я іспанського короля, вирішив, що перед ним людина з шляхетної і надзвичайно заможної родини, і виставив неймовірно високу ціну викупу. Письменник у полоні виявив найкращі людські якості. Він наполіг, аби спочатку викупили молодшого брата, а сам чекав на звільнення ще довгих п'ять років. І не просто чекав, а боровся: улаштовував бунти й втечі невільникам, чотири рази (!) намагався тікати, але намарно...

Нарешті в 1580 р. Сервантес повернувся на батьківщину, де його чекала зубожіла родина. Він почав безкінечну боротьбу з нестатками: спробував зайнятися комерцією, повертався на військову службу, був комісаром із заготівель для «Непереможної Армади». Подорожі Іспанією і літературна діяльність — що це дало Серванте-су? Статків він не заробив, хоча інші заготівельники на долю не скаржилися: вони жили не за рахунок платні, яка була невеликою і нерегулярною, а за рахунок хабарництва й крутійства. Через конфлікт з однією церковною управою Сервантес ледве не був відлучений від церкви. До того ж він не дуже любив займатися оформленням ділових паперів, що призвело до конфлікту з фінансовими органами. Його звинуватили в незаконних реквізиціях і приховуванні коштів. У 1592 р. письменника вперше кинули за ґрати. З кар'єрою комісара із заготівель для армії було покінчено.

Нова посада збирача податкових недоїмок у королівстві Гранада принесла Сервантесу чергові ув'язнення: зібрані кошти він передав якомусь банкірові, який зразу ж оголосив себе банкрутом. Хоча державі вдалося відшкодувати збитки, участь Сервантеса в цій справі викликала запитання, не вирішені до цього часу: ким був у цій історії письменник — співучасником чи жертвою? В усякому разі двічі, у 1597 і 1602 р., Сервантеса ув'язнювали за приховування коштів.

Література теж була не дуже прихильною до вже не молодого письменника. Як зазначав сам Сервантес, він «отримав у віршах менше перемог, ніж на його голову сиплеться лих». Слава прийшла, коли, здавалося, її вже й чекати було годі. У січні 1605 р. в Мадриді почали продавати першу частину «Хитромудрого ідальго Дон Кіхо-Та з Ламанчі». Успіх роману, задум якого, як зазначав сам автор, виник у нього у в'язниці, був надзвичайним — у липні того ж року продавали вже п'яте (!) видання роману, через два роки його читали в Брюсселі, а через сім — у Лондоні. Навіть для нашого часу таке поширення книги Європою — справа незвичайна, а що вже говорити про сімнадцяте століття!

Сервантес задумав свого «Дон Кіхота» як пародію на рицарський роман, що в Іспанії користувався неабиякою популярністю як серед простолюду, так і при королівському дворі: Філіпп II любляв на придворних торжествах з'являтися в костюмі мандрівного рицаря.

Ці твори виникли в середньовіччі й розповідали про особисте життя рицаря: його подвиги в ім'я Прекрасної Дами та власної слави. Герой рицарського роману мандрівний (мандрований) рицар вступав у бій з могутніми велетнями, долав вогнедишних драконів, перемагав підступних чаклунів і завойовував королівства. Саме від цих романів усе неймовірне й надзвичайне стали називати романтичним. Цікаво, що після виходу книжки про Дон Кіхота, що під впливом рицарських романів вирушив у світ, аби знищити зло, скасувати беззаконня та спинити сваволлю, а замість цього воював із вітряками, баранами, звичайними подорожніми та бурдюками з вином, рицарський роман фактично перестав існувати. Своім твором Сервантес започаткував новий європейський роман — складний за будовою і великий за обсягом епічний твір, у якому широко охоплені життєві події певної епохи та багатогранно й у розвитку змальовані персонажі. Мандруючи разом з Дон Кіхотом і Санчо Пансою (твір Сервантеса називають «романом великої дороги»), ми зустрічаємося з різними людьми: знатними і посполитими, бідними і заможними, щасливими і не дуже. Кожен із них оповідає свою історію — і перед нами постає широка картина життя країни. Роман Сервантеса називають трагікомічним епосом, бо в ньому все змішалось, як і в справжньому житті. Ми сміємося з витівок Дон Кіхота, але нас не полишає відчуття гіркоти: золоту добу, коли людина не знала, що таке зло і несправедливість, на жаль, відродити неможливо. Тож і кажуть, що одним із головних у романі є конфлікт між непрактичною духовністю і бездуховною практикою.

Сервантесу книжка принесла не лише гордощі, а й прикрощі: У 1614 р. під прізвищем якогось Фернандеса де Авельянеда було надруковане продовження пригод Дон Кіхота та Санчо Панси, яке деякий час навіть конкурувало з авторською другою частиною і було своєрідним памфлетом на книгу Сервантеса. Але це ще означало, що Дон Кіхот залишив межі сервантівського твору і почав жити своїм життям. Час засвідчив, що цей літературний персонаж потрапив до кола так званих вічних образів — він вийшов за межі конкретного літературного твору та доби й набув символічного значення.

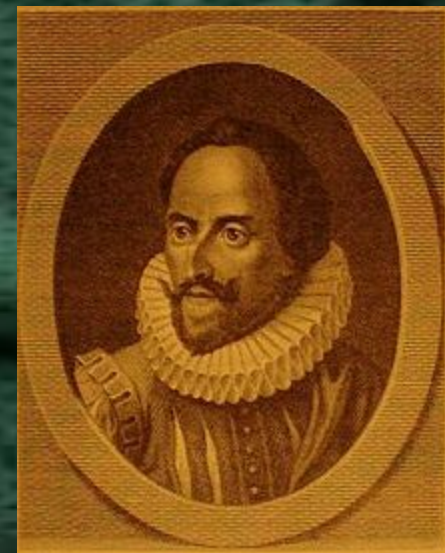
Слава Сервантеса гриміла Європою, шляхетна публіка, відвідуючи іспанську столицю, хотіла більше дізнатися про нього. Показовою є розмова одного француза, який перебував на той час у Мадриді, з іспанськими кавалерами. На його запитання, хто такий Сервантес, він отримав відповідь, що «він старий солдат, ідальго, бідняк». Здивований іноземець зауважив, що людину, яка користується такою повагою у Франції і в інших країнах, Іспанія повинна була б озолотити й утримувати казенним коштом. Та відповідь була цинічною: «Якщо писати його примушують злидні то дай Боже, щоб він ніколи не жив у статках, бо своїми творами, будучи бідняком, він збагачує весь світ»...

У кінці життя Сервантес прийняв чернецький сан. Подейкували, що він це зробив для того, щоб не обтяжувати родину витратами на своє поховання — ченців ховали за кошти братства.

Могили свого великого сина Іспанія не зберегла. А Сервантес уславив батьківщину: його роман «Дон Кіхот» став другою у світі (після Біблії) книгою за кількістю мов, якими вона перекладена.

*Miguel de Cervantes
Suavede*

Вигадане походження

Сервантес створив вигадане походження історії. Він стверджує, що найняв історика мавра, щоб перекласти арабський рукопис, який письменник знайшов у брудній квартирі в Толедо.

Головний герой, Алонсо Кіхано — незаможний дворянин, що прочитав багато лицарських романів. Ці романи так ввійшли в його фантазію, що Кіхано став переконаний, що він мандрівний лицар. Разом із простим селянином, «зброєносцем» Санчо Пансою, самозваний Дон Кіхот Ламанчський вирушив на пошуки пригод. Дон Кіхот вибрав об'єктом своєї любові ДульсінеюТобоську. Так мандрівний лицар нарік дівчину із сусідньої ферми. «Дульсінея» абсолютно не підозрює про Кіхотові почуття до неї, і практично ні разу не з'являється в романі. «Дон Кіхот» — найвпливовіший літературний твір Іспанської Золотої Доби вважається багатьма найкращим романом взагалі.

Літературні ознаки

Роман має епізодичну структуру. Хоча роман і жартівливого характеру, друга частина — серйозний філософський роздум на тему обману. Дон Кіхот служив джерелом натхнення не тільки в літературі, а й набагато пізніше в музиці і живописі, надихаючи П. Пікассота Р.Штрауса.

Контраст між високим, худим, вигадливим та ідеалістичним Доном Кіхотом і товстим, присадкуватим, стомленим від життя Санчо Пансою — лейтмотив, що наслідувався багато разів після публікації книжки. Мрії ідальго — об'єкт образливих і жорстоких розіграшів у романі. Навіть вірний та простодушний Санчо ненавмисно був змушений обманювати його в деяких питаннях. Роман — сатира ортодоксальності, правдивості, точності та навіть патріотизму. В спробі вийти поза просту розповідь історії, щоб пояснити індивідуалізм своїх персонажів, Сервантесдопоміг зменшити моду на літературно обмежені лицарські романи, які пародіював в своєму творі. Письменник застосовував подібну гру слів, що ще збільшувало комічність «Дона Кіхота».

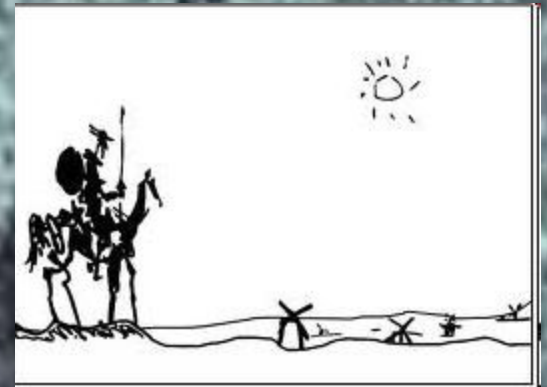
Світ простих людей, від пастухів до власників таверн, що фігурують в «Доні Кіхоті» був новаторським для тих часів. Персонаж Дона Кіхота став дуже відомим у світі, а слово «донкіхотський» перейняли багато мов. Фраза «боротьба з вітряками» стала синонімом марності зусиль. І через свій величезний вплив роман допоміг формуванню сучасної іспанської мови

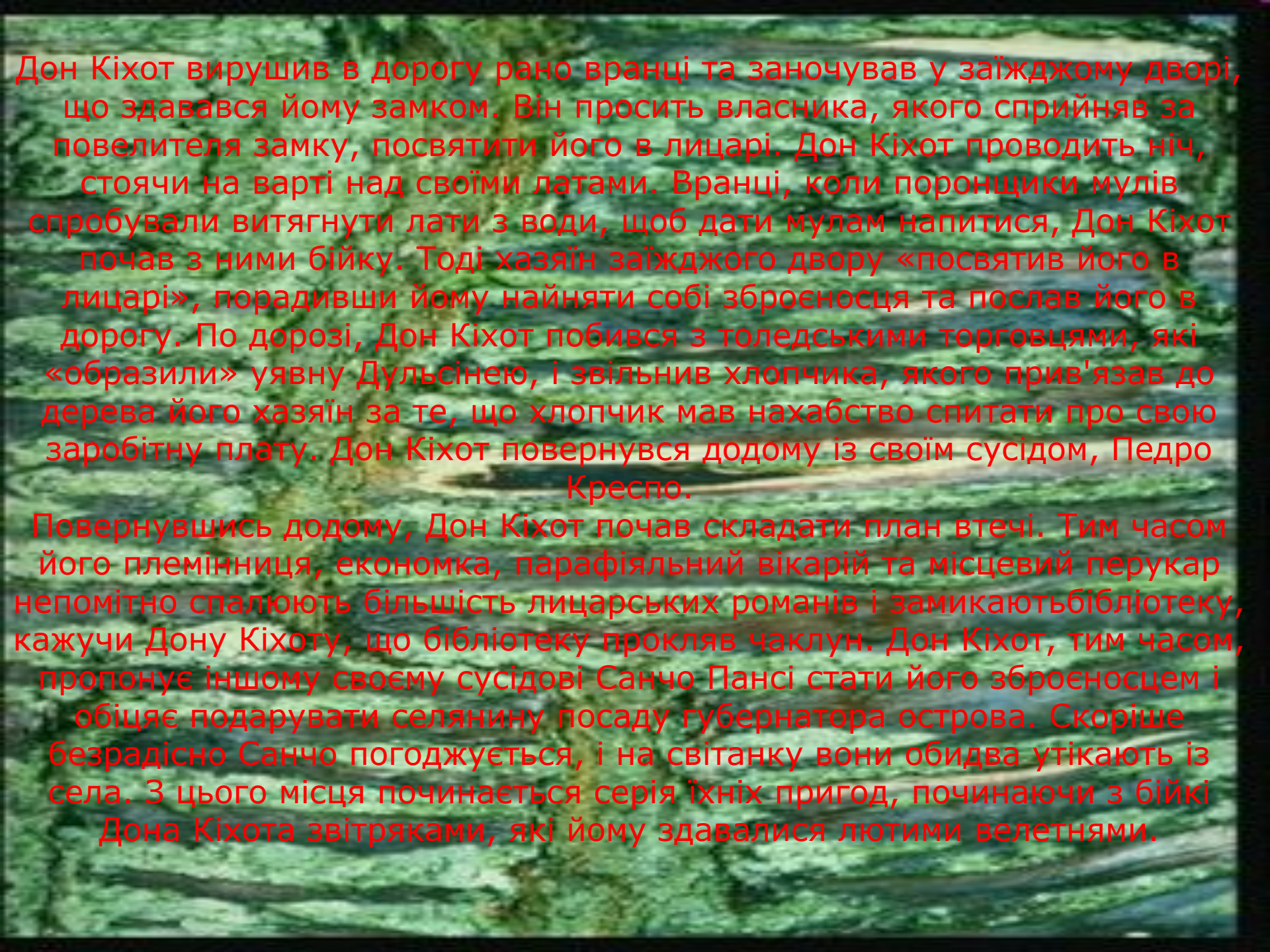
Сюжет

Перед першим розділом роману автор помістив пролог, в якому просить пробачення за простий стиль свого твору та відсутності в ньому цитат. Сервантес починає перший розділ, розповідаючи про характер і звички дворянина Алонсо Кіхано з Ламанчі: «В однім селі у Ламанчі - а в якому саме, не скажу - жив собі не так давно ідальго, з тих, що то мають лише списа на ратищі, старосвітського щита, худу шкапину та хорта-бігуна».

із себе худий, з лиця сухорлявий, зорі не засипляв і дуже кохався в полюванні» але «ідалго той гулящого часу - тобто замалим не цілий рік - водно читав рицарські романи з таким запалом і захватом, що майже зовсім занедбав не лише своє полювання, а й усяке господарювання») так любив читати лицарські романи, що говорив тільки про них і вірив кожному слову в них, незважаючи на те, що більшість подій там безсумнівно неможливі. Кіхано зрештою сходить з глузду через недосипання, нестачу їжі та багато читання. І він вирішує податися на пошуки пригод як мандрівний лицар. Він одягає старі лати, робить саморобний шолом, перейменовує себе в «Дона Кіхота ланманського», а свою худорляву шкапу називає Росинантом. Він назвав своєю коханою дівчину із сусідньої ферми Алонсу Лоренцо, давши їй ім'я Дульсінея Тобоська, в той час як вона нічого про це не знає.

Дон Кіхот вирушив в дорогу рано вранці та заночував у заїжджому дворі, що здавався йому замком. Він просить власника, якого сприйняв за повелителя замку, посвятити його в лицарі. Дон Кіхот проводить ніч, стоячи на варті над своїми латами. Вранці, коли поронщики мулів спробували витягнути лати з води, щоб дати мулам напитися, Дон Кіхот почав з ними бійку. Тоді хазяїн заїжджого двору «посвятив його в лицарі», порадивши йому найняти собі зброєносця та послав його в дорогу. По дорозі, Дон Кіхот побився з толедськими торговцями, які «образи» уявну Дульсінею, і звільнив хлопчика, якого прив'язав до дерева його хазяїн за те, що хлопчик мав нахабство спитати про свою заробітну плату. Дон Кіхот повернувся додому із своїм сусідом, Педро Креспо.

Повернувшись додому, Дон Кіхот почав складати план втечі. Тим часом його племінниця, економка, парафіяльний вікарій та місцевий перукар непомітно спалюють більшість лицарських романів і замикають бібліотеку, кажучи Дону Кіхоту, що бібліотеку прокляв чаклун. Дон Кіхот, тим часом, пропонує іншому своєму сусідові Санчо Пансі стати його зброєносцем і обіцяє подарувати селянину посаду губернатора острова. Скоріше безрадісно Санчо погоджується, і на світанку вони обидва утікають із села. З цього місця починається серія їхніх пригод, починаючи з бійки Дона Кіхота звіряками, які йому здавалися лютими велетнями.

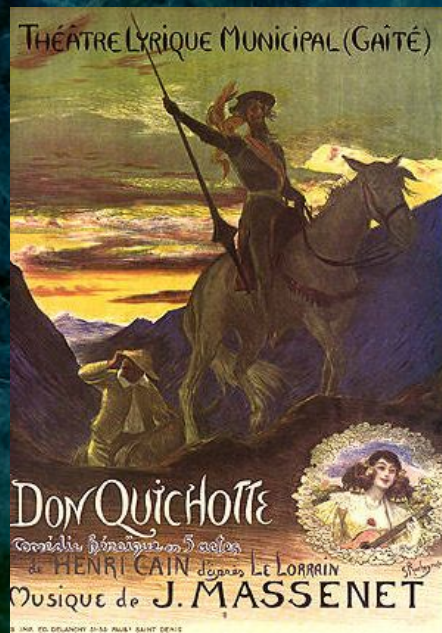

Хоча роман і жартівливий, друга частина – серйозний філософський роздум на тему обману. Мрії Дона Кіхота стали об'єктом жорстоких глузувань. Навіть Санчо був змушений обманути його. Зброєносець, зустрівши з Доном Кіхотом трьох сільських дівчат, сказав йому, що одна з них Дульсінея, а інші дві її служниці. А коли Дон Кіхот побачив тільки сільських дівчат перед собою, то Санчо запевняв Дона Кіхота, що він зазнав жорстокого прокляття, що не дозволяє йому бачити правду. Коли Санчо зрештою отримує своє губернаторство на острові, він несподівано виявляє великі здібності, хоча в кінці все ж таки стається лихо. Роман закінчується повним зреченням Доном Кіхотом ілюзій. Він з сумом повертається до нормального життя, відмовляється від лицарства і, врешті-решт, помирає.

Історія публікації

Історія публікації

Роман складається з двох частин, публікація яких розділена десятиліттям. *Частина перша* була надрукована в 1605 році, *Частина друга* - в 1615 році, уже після того як перша частина була неодноразово перевидана в Європі й здобула велику популярність. У другій частині автор глибше розкриває характер свого персонажа, вона менше зосереджена на дії, а більше на роздумах та діалогах.

Культурне значення

В 20 столітті, коли Іспанія започаткувала перетворення країни на туристичний рай, усі більш-менш пов'язані з романом міста і села прикрасили скульптурами Дон Кіхота та Санчо Панси в стилістиці від реалізму до постмодернізму. Обидві постаті прикрасили величний монумент письменнику Сервантесу в Мадриді. Невеличкі монументи Дон Кіхоту можна зустріти і в іспаномовних країнах Латинської Америки, де кумедний ідальго ніколи не був.

А музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків в Києві має в своїй збірці чотири гобелени за картонами митця з Франції Шарля Куапеля (1694-1752) на сюжеті "Дон Кіхота". Гобелени виконала всесвітньо відома мануфактура в мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків в Києві має в своїй збірці чотири гобелени за картонами митця з Франції Шарля Куапеля (1694-1752) на сюжеті "Дон Кіхота". Гобелени виконала всесвітньо відома мануфактура в

А музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків в Києві має в своїй збірці чотири гобелени за картонами митця з Франції Шарля Куапеля (1694-1752) на сюжеті "Дон Кіхота". Гобелени виконала всесвітньо відома мануфактура в мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків в Києві має в своїй збірці чотири гобелени за картонами митця з Франції Шарля Куапеля (1694-1752) на сюжеті "Дон Кіхота". Гобелени виконала всесвітньо відома мануфактура в

CARUSO

САНЧО ПАНСА

Санчо Панса-центральный персонаж романа Мигеля де Сервантеса Сааведри "Хитромудрый идадьго Дон Кихот Ламанчський" (перший том - 1605, другий - 1615). Спокушений обіцянкою Дон Кихота отримати в подарунок один із завойованих островів і стати губернатором, бідний селянин С.П. залишає дружину і дітей і в якості зброєносця відправляється з Дон Кихотом на пошуки пригод. Разом зі своїм хазяїном С.П. переживає безліч подій і стає свідком його подвигів. З одного боку, С.П. вважає Дон Кихота божевільним, з іншого - шанує лицаря як одного з найбільш розсудливих і освічених людей, простодушно вірячи його розповіді. Зброєноші дістається не менше, ніж його господаря: він часто буває біт, його обкрадають; навколишні жартують над ним, вважаючи таким же диваком, як і Дон Кихот. Протягом усього роману Лицар Сумного Образу і його зброєносець залишаються нерозлучними, моменту за винятком, коли герцог і його дружина втілюють в життя давню мрію С.П. - Стати губернатором острова. Дон Кихот і С.П. часто протиставляють один одному: огрядний і люблячий поїсти С.П. не тільки зовні повна протилежність своєму довгов'язого і худому господареві. На противагу Дон Кихоту він уособлює собою здоровий глузд і життєву кмітливість. Проте "розсудливість" С.П. не заважає йому бути супутником, другом і головним співрозмовником Дон Кихота, співучасником багатьох його подвигів. Образ С.П. генетично пов'язаний з народною сміховою культурою (не випадково в одному з епізодів роману жартівники підкидають С.П. на ковдрі - як опудало або собаку під час святкування карнавалу в Іспанії) і утворює один типологічний ряд з такими персонажами, як Панург і Фальстаф. С.П. чужі високі ідеали лицарства Дон Кихота. Він керується швидше міркуваннями матеріальної вигоди. С.П. часто обманює свого господаря, щоб уникнути стусанів і неприємностей.

У сцені з трьома селянками, яких С.П. видає за Дульсінею і її свиту, герой свідомо вводить Дон Кіхота в оману, описуючи зніяковілому господареві красу і прекрасне вбрання шляхетних дам. Коли Дон Кіхот вимагає у зброєносця, щоб той бичував себе, С.П. завдає ударів по буковим деревах. По ходу роману С. П. присвоює багато рис Дон Кіхота, іноді починає розмірковувати, як його господар. Під час свого губернаторства на вигаданому і створеному герцогом острові Баратарія необтесаний і простакуватий С.П., пам'ятаючи настанови Дон Кіхота, проявляє себе як чесний і мудрий правитель і вражає всіх своєю вишуканою манерою висловлюватися. Порахувавши, що посада губернатора не для нього, що він не зможе захистити острів від навали ворогів, бо справа селянина - орати землю, С.П. повертається в служіння до Дон Кіхота. За його словами, він знову знаходить колишню волю, тому що служіння у пана для нього не є примусом, яким виявилось губернаторство. У критиці образ С.П. найчастіше у зв'язку з образом Дон Кіхота (виразний приклад - точка зору на С. П. Тургенєва і Достоевського). В іспанській літературі початку ХХ «Шв. образ С.П. тлумачиться як уособлення нації. Контакт з ідеалом (Дон Кіхотом) підносить простої людини, і від «кіхотізації» Санчо-народу залежить майбутнє Іспанії (Унамуну).

Чи смішний доблесний лицар Дон Кіхот??

Мігель де Сервантес Сааведра задумував роман про Дон Кіхота як пародію на лицарські романи, що заповнили середньовічну Іспанію. Але пародії, як вважають критики, не вийшло. Вийшов роман, не схожий ні на один з існуючих у ті часи — роман про наївну, шляхетну людину, яка напівзійшла з розуму і уявила себе лицарем, роман про те, як до фантазера і дивака, що живе у нереальному світі, ставляться реальні люди і як їм в реальному житті.

Перед нами — Дон Кіхот, людина, що начиталася романів про лицарів, їхні подвиги і прекрасних дам. Злегка зійшовши з розуму саме через ці книги, ідальго надягає зброю, шолом, які дісталися йому від предків, називає свого старого коня Росінантом, а себе — Дон Кіхотом Ламанчським, вибирає своєю дамою серця якусь Дульсінею Тобоську і, як щирий лицар, їде верхи на своїй шкапі назустріч пригодам. Пригоди не змусили себе довго чекати: над витіюватими фразами ідальго сміються на заїжджому дворі, де він зупинився переночувати; купці, яких лицар переконує визнати Дульсінею Тобоську найвродливішою жінкою на світі, б'ють його. Повернувшись до рідного села, Дон Кіхот знаходить собі «зброєносця» — орача Санчо Пансу, і пригоди продовжуються. Лицар бився з вітряними млинами, яких прийняв за велетнів; ледь не покалічив багатьох баранів з череди, що привиділися йому ворожим військом; звільнив каторжників; почав писати вірші і присвятив їх своїй дамі... Багато ще «подвигів» зробив Дон Кіхот. І помер не на полі битви, а в будинку, у своєму ліжку, у здоровому розумі, лаючи ті самі романи, що «зробили» його лицарем.

Смішний? Так, зовні герой дуже смішний. Комічні його мова, його вчинки, його зовнішність. Але найчастіше він викликає жалість і добрий смуток. У душі ідальго безкорисливий, він гуманний і шляхетний. Він вірить у те, що може викоринити зло, і це зовсім не смішно. Як засмучується Дон Кіхот, коли, зустрівши хлопчиська-пастуха, за якого він заступився перед злим селянином, довідується, що цього підпaska хазяїн усе-таки побив — і саме через утручання лицаря! Дон Кіхот часто бував ображений у своїх кращих почуттях. Усе, що не намагався він зробити гарного, завдавало людям тільки неприємності. Заради інших він жертвував собою, але ніякої подяки за це не одержував. І махнув на всіх рукою.

Образ цього безглузлого самовідданого лицаря, який викликає посмішку, став одним із вічних образів світової літератури. А якщо так — то не настільки вже він і смішний, цей добрий, чесний і наївний захисник пригноблених!

Трагічне і комічне в образі Дон Кіхота

Трагічне і комічне в образі Дон Кіхота

Лицарі минулого... Вони бентежать душі жіночої половини суспільства уже протягом кількох століть. Чи, може, то живе в наших душах туга за незнаною минувиною, чи не вистачає сили і мужності в наших сучасниках. Юнакам же в обрисах попередніх епох увижаються лицарські турніри і славні звитяги.

А славнозвісні кодекси честі! Чи й справді дотримувались їх воїни минулого, чи це тільки вигадка? Навіть якщо вигадка, то така, яку варто наслідувати. Недаремно ж епоху Відродження називають епохою титанів. Одним із них був бідний гідальго Мігель Сервантес, який увіковічив себе багатством душі свого героя — лицаря сумного образу — Дон Кіхота.

Ми майже нічого не знаємо про Дон Кіхота, крім того, що його майно складається з успадкованого давнього щита, списа, худі коняки та мисливського собаки. Як дворянин він має змогу бувати на полюванні. Ми дізнаємося, що героєві близько п'ятдесяти років, але не знаємо, звідки він родом, хто його батьки, чим займався досі.

Але на наших очах герой перевтілюється у безрозсудного лицаря.

Начитавшись лицарських романів, Алонсо Кіхано уявив себе одним із них, назвавшись Дон Кіхотом. Але йому до вподоби не лише лицарські пригоди, а висока мета боротьби зі злом. І тоді він намагається підкорити своїй вигадці повсякденність.

Світ реальний витісняється світом фантастичним. У його уяві кобила стає бойовим конем, а сам він — бідний дворянин — мандрівним лицарем, захисником знедолених.

Перша пригода Дон Кіхота виглядає дуже комічною, коли він веде бій з вітряками, вбачаючи в них велетнів. Іноді цей дорослий чоловік здається дитиною в своєму розумінні дійсності. Він вірить у людську порядність там, де її немає. В епізоді з побитим хлопчиком-пастушком Дон Кіхот, як і хлопчик, виглядає трагічним. Хлопчик — від побоїв багатія, який не платить йому грошей за роботу, Дон Кіхот — від своєї сліпої віри в людину.

Смішним виявляється і героїзм лицаря, адже господар постійного двору не потребує покарання своїх образників, він вимагає від Дон Кіхота грошей за ночівлю.

Під час протиставлення автором Дон Кіхота дону Дієго виявляються високі пориви одного і дрібне благополуччя іншого.

І хоча поєдинок із левом теж виглядає комічно, герой постає перед нами людиною дуже сміливою, проте він живе у фантастичному вигаданому світі.

Кульмінаційним моментом зіткнення його з дійсністю стає перебування у герцогському замку. Вельможі зрозуміли безумство Дон Кіхота, як розуміли його всі, крім хіба що Санчо Панси та розбійника Роне Гинарі, які не завдавали йому ні морального, ні фізичного болю. А освічені і витончені вельможі знущаються з лицаря. У словесних поєдинках і лицар, і зброєносець виходять переможцями, але підлість панівного класу таки перемогла. Герцог і герцогиня виставили гостей блазнями, а згодом завдали і фізичного болю, нацькувавши роз'ячених кішок, і побили.

Але розчарування лицаря з'явилося значно пізніше, навіть не тоді, коли він зрозумів, що не може звільнитися від чар своєї Дульсінеї, а тоді, коли зрозумів, що люди не борються зі злом (це видно і в епізодах із вигнанням народу морисків) і не намагаються його викоринити.

Дон Кіхот помирає, але його благородні пориви залишаються жити в віках. А ще залишається з нами його добра мудрість:

«Свобода, Санчо, є однією з найдорожчих щедрот, які небо виливає на людей; з нею не можуть рівнятися ніякі скарби... Заради свободи, так само, як і заради честі, можна і треба ризикувати життям, і, навпаки, неволя є найбільшим з нещасть, які тільки можуть трапитися з людиною».

Дон Кіхот і Санчо Панса як уособлення двох життєвих позицій

Великий Ґете вважав, що життя, прожите без користі, подібне до смерті. Подібної точки зору дотримувалася більшість геніїв ХІХ століття. А що думали про зміст життя попередники Ґете, представники літературних кіл епохи Відродження? Адже вони стояли біля витоків нових уявлень про людину, нового погляду на навколишній світ. Кожний із титанів Відродження зробив свій внесок у розвиток цієї епохи.

Величні образи Дон Кіхота і його зброєносця Санчо Панси втілили складні протиріччя іспанської дійсності ХVІ—ХVІІ століть, трагедію великої епохи Відродження в історії людства. І Дон Кіхот, і Санчо Панса являють собою авторське розуміння людської сутності — благородної, прекрасної, внутрішньо вільної, гідної захоплення. Дон Кіхот і Санчо — представники різних суспільних верств. Але обидва вони вільні від зовнішніх авторитетів і заборон.

Дон Кіхот сміливо пориває зі своїм класом, зі звичним способом життя в ім'я великої мети служіння людству. Він сміливо береться захищати знедолених, бо розуміє, що Бог створив усіх людей вільними. Навіть служіння уявній Дульсінеї, уособленням якої стала вульгарна Альдонса, для героя теж є частиною служіння людству.

Санчо Панса є своєрідним доповненням образу Дон Кіхота.

По-перше, він представник народу. По-друге, він їде за Дон Кіхотом не заради високої мети. У нього є сім'я, і якщо він не отримає від свого пана обіцяний острів, то, принаймні, заробить грошей.

Спільним для обох персонажів Сервантеса є почуття власної гідності. Ось як про це говорить Санчо: «Я хоч і злидень, але християнин чистокровний і нікому нічого не винний. І я мрію про острів, а інші мріють про дещо гірше, і все від людини залежить, виходить, якщо я людина, то можу стати папою, а не тільки губернатором острова».

Але Санчо Панса у своїй подорожі з Дон Кіхотом не забуває і про наживу: прихоплює дещо з речей похоронної процесії, забирає сідло з осла цирюльника.

Санчо реально дивиться на речі, розуміє дивакуватість свого господаря і підігрує йому. А іноді він і сам проймається вірою у нісенітниці. Так, Санчо вірить брехні священика, що Доротія є принцесою, й умовляє Дон Кіхота захистити її від велетня. Але Санчо — селянин, і його повсякчас тягне до землі і до сім'ї.

Навіть під час утопічного правління островом Санчо виявляє себе мудрою і некористолюбною людиною. Закони, які він видає, сповнені людяного ставлення до підлеглих.

Хоча мандрівний лицар живе ілюзіями, а його зброєносець реальними потребами, вони схожі ставленням до людей. Дон Кіхот і Санчо Панса співчують не тільки односельцю мориску Рикоте і його доньці Ані Феліс, яких з іншими співвітчизниками виселяють з рідної землі. А сцена зустрічі з Рикоте розвінчує церковну брехню про нетерпимість між іспанцями і морисками. Можливо, не випадково Дон Кіхот вбачає у ченцях дияволів. Наприкінці твору герої різняться і думками, і поведінкою. Дон Кіхот перестає бути активним там, де виявляє активність Санчо.

Але протягом усього твору ми не перестаємо дивуватися великому гуманізму двох героїв і гуманістові-письменнику, який їх створив.

КИНЕЦЪ

КИНЕЦЪ

КИНЕЦЪ

